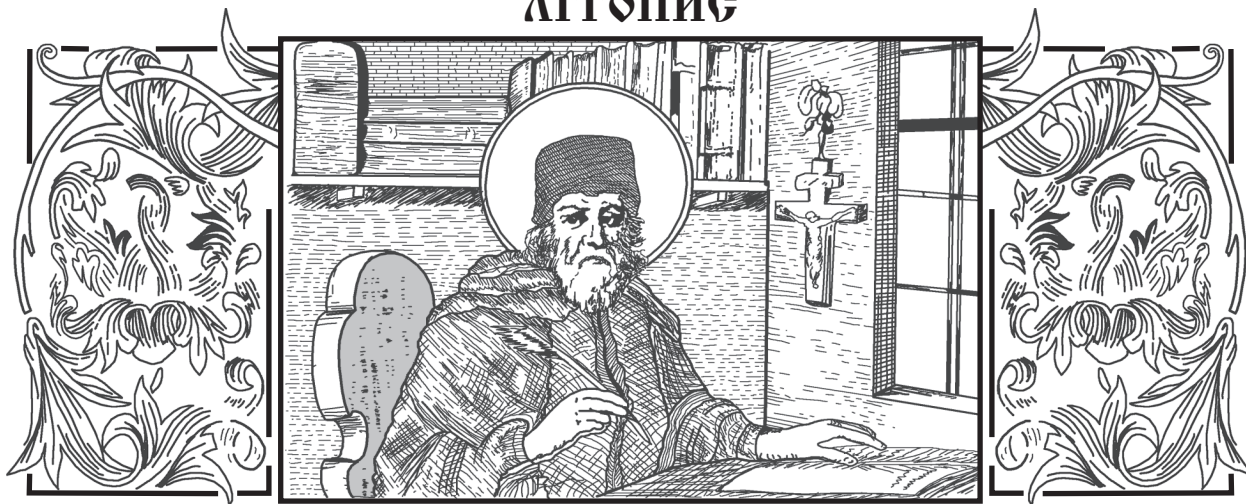

Пам'яті Куделка Сергія Михайловича

19 серпня 2026 р. після тривалої хвороби пішов з життя відомий український вчений, фахівець у різних галузях історичної науки, зокрема джерелознавства, історіографії, біографістики, талановитий педагог, організатор краєзнавчого руху, громадський діяч Сергій Михайлович Куделко.

Майбутній науковець народився у м. Москва 15 вересня 1951 р. У 1969 р. він закінчив середню школу № 45 м. Харкова. У 1969–1974 рр. навчався на історичному факультеті Харківського державного університету ім. О. М. Горького (нині — Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна). Усе його подальше життя було пов'язане з університетом. З 1974 р. і до кінця життя працював в alma mater викладачем, старшим викладачем, доцентом, професором (з 1997 р.) кафедри історіографії, джерелознавства, археології (нині — кафедра історіографії, пам'яткознавства та археології).

У 1987 р. захистив кандидатську дисертацію «Построение материально-технической базы социализма в СССР (промышленное производство): современная советская историография» (науковий керівник — доктор історичних наук, професор І. Л. Шерман) і здобув науковий ступень кандидата історичних наук.

У 1990 р. присвоєно вчене звання доцента, у 2009 р. — професора кафедри історіографії, джерелознавства і археології.

У 1991–1995 рр. та у 2000–2008 рр. С. М. Куделко працював заступником декана історичного факультету з наукової роботи. У 1998–2008 рр. він був заступником першого проректора Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Входив до складу Вчених Рад університету та історичного факультету. Член редколегії «Вісника Харківського університету» (серія «Історія»), з 1995 р. — заступник редактора «Харківського історіографічного збірника».

У 1997 р. С. М. Куделко став Заслуженим працівником культури України. У 1999 р. був обраний член-кореспондентом Всеукраїнської академії історичних наук.

За його ініціативою у 2008 р. в університеті був створений Центр краєзнавства (сучасна назва — Центр українських студій та краєзнавства імені академіка П. Т. Тронька), який Сергій Михайлович очолював до кінця свого життя. Голова Харківського відділення Національної спілки краєзнавців України. Член президії правління Національної спілки краєзнавців України.

С. М. Куделко викладав за сумісництвом у Харківському державному

педагогічному інституті імені Г. С. Сковороди (сучасна назва — Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди), Харківському інституті культури (нині — Харківський національний університет мистецтв імені І. П. Котляревського), Національному фармацевтичному університеті, Харківському університеті внутрішніх справ, Східноукраїнській філії Міжнародного Соломонового університету (Харків), Херсонському державному педагогічному університеті, Харківській духовній семінарії.

Сергій Михайлович підготував тисячі студентів-істориків та фахівців з інших дисциплін. Він багато років передавав їм не лише знання, а й любов до історії, до рідного краю, формував уміння критично мислити, правильно працювати з джерелами та науковою літературою.

Під керівництвом С. М. Куделка захищено 19 дисертацій на здобуття наукового ступеня кандидата історичних наук та 2 дисертації на здобуття ступеня доктора філософії зі спеціальності 032 — історія та археологія.

Коло наукових інтересів вченого охоплювало різноманітні питання історичної науки: теорія та методологія історичних досліджень, джерелознавство, теорія і історія історіографії, біографістика, історія Харкова та Слобожанщини тощо. Автор понад 700 наукових, навчально-методичних, публіцистичних праць, спогадів, некрологів. Вчений був співавтором таких ґрунтовних наукових праць: «Історія міста Харкова ХХ століття» (2004), «Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна за 200 років» (2004), «Харківський університет — рідному місту» (2004), «Харків — 350: Історія, сучасність, стратегія розвитку : історико-економічний огляд» (2004), «Василь Назарович Каразін (1773–1842)» (2005), «Класика, що випереджає час: до 215-річчя Каразінського університету» (2020), одним з укладачів таких довідкових видань як «Слобідська Україна» (1994), «Вихованці Харківського університету» (2004), «Історіографічний

словник» (2004), «Почесні члени Харківського університету» (2008), «Вкарбовані в літопис науки» (2009), «Харьков: хроника столетий» (2010), «Історики Харківського університету» (2013), «Ректори Харківського університету (1805–2014)» (2-ге вид., 2015) та ін.

С. М. Куделко був відзначений численними преміями та нагородами. Лауреат премії ім. Героя Радянського Союзу К. М. Курячого (1983), лауреат Всесоюзного конкурсу молодих учених та спеціалістів з суспільних наук (1985), лауреат премії ім. К. І. Рубинського ЦНБ ХДУ (1997 р.). У 1997 р. йому у складі кафедри була присуджена Республіканська премія ім. Д. І. Яворницького Всеукраїнської спілки краєзнавців. Нагороджений орденами «Нестора-літописця» (1999), «1020-річчя Хрещення Київської Русі» (2009) УПЦ, Подякою Президента України (2001), відзнаками Міністерства освіти і науки України «Відмінник освіти України» (2003), «Петро Могила» (2008), знаком «За заслуги» Болгарської академії наук (2007), Почесною відзнакою «За досягнення в розвитку культури і мистецтв» Міністерства культури і мистецтв України (2004), Почесною грамотою Кабінету Міністрів України, медаллю імені В. Н. Каразі-

на (2011), Грамотою Верховної Ради України (2011), медаллю П. Орлика за наукові досягнення Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. У березні 2021 р. йому присвоєно почесне звання «Заслужений викладач Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна». У 2024 р. нагороджений Знаком пошани Харківської обласної ради «За заслуги перед Харківщиною».

Вчений входив до складу комісії з питань топоніміки та охорони історико-культурної спадщини при виконавчому комітеті Харківської міської ради. У 1994–1998 рр. був консультантом комісії Харківської обласної ради у справах науки, культури та духовності, членом

комісії при міськвиконкомі з присудження творчих премій. У 1995 р. науковець був дотичний до розробки для подальшого затвердження Харківською міською радою герба та прапора міста Харкова. Почесний громадянин Харкова (з липня 2016 р.).

Світла пам'ять про Сергія Михайловича Куделка назавжди залишиться серед тих, кому пощастило знати його особисто, навчатися у нього та працювати поруч із ним.

Дякуємо за глибокі знання, постійну підтримку, спільні справи і людське тепло! Спочивайте з миром, наш глибоко шанований та любий Учитель і Наставник!

*Олена Богдашина,
доктор історичних наук, професор,
професор кафедри історії України
Харківського національного педагогічного
університету імені Г. С. Сковороди*